

**Сумський державний педагогічний університет
імені А.С. Макаренка**

ІНІІ
Кафедра філософії та соціальних наук

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЛОГІКА

перший (бакалаврський) рівень

галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

спеціальність 014 Середня освіта (Мова і література (французька))

освітньо-професійна програма Середня освіта (Французька та англійська мови)

мова навчання українська

Погоджено науково-методичною комісією
ІНІІ
28 вересня 2018 р.
Голова – Подрез Ю.В., к.істор.н., доцент

Розробник: Зленко Н.М., к. філос. н., доцент.

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри філософії та соціальних наук

Протокол № 2 від 28 вересня 2018 року

Завідувач кафедри Снегірьов І. О., к. філос. н., доцент

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	
Кількість кредитів – 3	Бакалавр	Вибіркова	
Індивідуальне навчально-дослідне завдання - твір-есе, анотація наукової статті, тези до наукової конференції, наукова стаття		Рік підготовки:	2-й
		Семестр	3-й
Загальна кількість годин - 90		Лекції	18 год.
		Практичні, семінарські	18 год.
		Консультації	2 год.
		Самостійна робота	52 год.
		Вид контролю: залік	

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни є забезпечення базової підготовки студентів в сфері формування системи знань про основні закони і форми логічного мислення, формування свідомого ставлення до процесу правильного мислення за допомогою наукових понять і термінів, ознайомлення студентів з логічною теорією мислення.

Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- ознайомити студентів із теоретичними основами логіки як філософської науки про процедуру правильного, аналітичного, критичного мислення; способами його організації та законами, дотримання котрих забезпечує формальну правильність здійснення інтелектуальних операцій і є умовою їх практичної ефективності;
- на понятійному рівні розкрити студентам тенденції історичного розвитку логіки як галузі філософського та методологічного знання;
- навчити студентів практичним навичкам формування логічної культури мислення; критичного аналізу соціологічних текстів; побудови нормованих повідомлень; освоєння прийомів формування логічної аргументації при проведенні соціологічного дискурсу.

2. Передумови для вивчення дисципліни

Оволодіння фаховими компетентностями, що формуються під час вивчення дисциплін «Філософія», «Психологія», «Мовознавство».

3. Результати навчання за дисципліною

Знання:

- знати особливості підходу формальної логіки до вивчення своєї предметної області;
- знати гносеологічні та методологічні засади розвитку логіки як філософської науки, принципи класифікації логічних теорій;
- знати об'єкт та предмет вивчення науки логіки, основні формально-логічні закони та форми мислення, логічні підстави теорії аргументації та форми розвитку наукового знання, основний зміст рекомендованої літератури;
- знати основні форми абстрактного мислення та логічні закони, які виражають суттєві зв'язки між думками в процесі міркувань;
- знати особливості та різновиди логічних помилок в усній та письмовій мові, правильні шляхи спростування цих помилок;
- знати логічні принципи у дії при рішенні змістовних проблем, зокрема у діяльності повсякденного спілкування та написанні наукової роботи;
- знати логічні основи аналізу мови як засобу виразу думок, семіотичні та логічні принципи побудови формалізованої мови науки логіки;
- знати способи визначення істинності висловлювань в залежності від прагматичних, семантичних, психологічних та ін. контекстів;

- знати норми наукової етики щодо здійснення наукової діяльності та проведення власного наукового дослідження;
- знати правила виконання логічних операцій над поняттями, висловлюваннями, умовиводами; логічні способи доведення та спростування, прийоми ведення дискусій та полемік.

Уміння:

- виводити раціональні висновки з наявної інформації відповідно до правил і законів логіки;
- виявляти міркування, вихідні положення і наслідки, що містяться в тексті;
- виявляти найтипівіші випадки порушень законів логіки, що зустрічаються в літературних творах, документальних текстах, в публічних промовах;
- наводити власні приклади, що ілюструють знання студента про специфіку логічної організації форм абстрактного мислення;
- вміти здійснювати самостійно логічні операції над поняттями, висловлюваннями, умовиводами;
- знаходити власні аргументи для доведення істинності певних тверджень (тез) і спростування хибності певних тверджень;
- засвоєння провідних традиційних та сучасних логічних систем;
- засвоєння теоретичних основ і практичних методів аналізу міркувань засобами логіки;
- вміння формалізувати вербальні висловлювання та системи висловлювань засобами традиційної логіки;
- здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань;
- критично мислити та аргументовано висловлювати свою думку;
- визначати тип логічних помилок, що виникають внаслідок порушення логічних законів, в текстах та процесі ведення дискусії;
- вміти застосовувати критичне мислення до аналізу результатів власного наукового дослідження, його наукової новизни, теоретичного і практичного значення;
- синтезувати набуті знання з фахових та гуманітарних дисциплін у цілісне світосприйняття;
- вміти професійно презентувати результати своїх досліджень на міжнародних наукових конференціях, семінарах для вітчизняного та світового співтовариства

Комунікація:

- здатність працювати в команді та автономно;
- чітко, послідовно і несуперечливо формулювати свої думки, дохідливо і переконливо робити висновки,
- володіння навичками логічної побудови наукового тексту, усного мовлення, уміння аргументувати свою наукову, громадянську та професійну позиції;

- здатність використовувати набуті знання, володіти розвинутою культурою мислення, вміти ясно і логічно висловлювати свої думки як усно, так і письмово;
- обґрунтовувати засобами логіки розв'язання практичних завдань, пов'язаних із майбутньою професійною діяльністю;
- презентувати результати інтелектуальної праці та здійснення самостійної роботи у вигляді доповідей, повідомлень, есе, презентацій, конспектів;
- розпізнавати прийоми маніпулювання співрозмовником і протистояти;
- сприяти формуванню логічної культури мислення та використовувати набуті знання при веденні наукових дискусій.

Автономія і відповідальність:

- здатність до креативного мислення та формування творчого середовища;
- здатність ефективно та відповідально засвоювати і використовувати у своїй соціальній і професійній діяльності логічно вірні зв'язки між знаннями та їх практичним застосуванням;
- здатність незалежно організувати свою діяльність;
- здатність додержуватися часових меж та виконання завдань у поставлений термін.

Критерії оцінювання результатів навчання

Кількість балів	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
90–100	Кредит зараховано. Контрольні заходи виконані лише з незначною кількістю помилок. Оцінка « відмінно » виставляється за повні, систематичні, логічно викладені знання. Студент повинен розуміти суть філософської парадигми кожної історичної епохи, місце в ній конкретних представників філософської думки, коло їх ідей і суть їх внеску в розвиток філософії. Він повинен володіти категоріальним апаратом, навичками логічного доведення, мати власну позицію по суті поставлених питань.
82–89	Кредит зараховано. Контрольні заходи виконані вище середнього рівня з кількома помилками. Оцінка « добре » передбачає, що, в цілому володіючи матеріалом, студент допускає незначні неточності та окремі помилки, виклад недостатньо систематизований, розуміння суті понять та категорій не завжди чітке.
74–81	Кредит зараховано. Контрольні заходи виконані вірно з певною кількістю суттєвих помилок. Оцінка « добре » передбачає, що, в цілому володіючи матеріалом, студент допускає незначні неточності та окремі помилки, виклад недостатньо систематизований, розуміння суті понять та категорій не завжди чітке.
64–73	Кредит зараховано. Контрольні заходи виконані непогано, але зі значною кількістю недоліків. Оцінка « задовільно » виставляється студенту, який має суттєві недоліки у викладі навчального матеріалу, має прогалини у знаннях, потребує навідних питань і не

	може самостійно побудувати логіку відповіді. Разом з тим оцінка «задовільно» передбачає засвоєння вузлових питань, розуміння суті основних проблем курсу.
60–63	Кредит зараховано. Виконання контрольних заходів задовольняє мінімальним критеріям. Оцінка «задовільно» виставляється студенту, який має суттєві недоліки у викладі навчального матеріалу, має прогалини у знаннях, потребує навідних питань і не може самостійно побудувати логіку відповіді. Разом з тим оцінка «задовільно» передбачає засвоєння вузлових питань, розуміння суті основних проблем курсу.
35–59	Кредит не зараховано. Студенту надається можливість скласти оговорені контрольні заходи для поліпшення підсумкової оцінки. Оцінка «незадовільно» виставляється студенту, який не розуміє суті поставлених питань, не має знань основних проблем та понять курсу філософії, не орієнтується в змістові основних епох розвитку філософської думки.
0–34	Кредит не зараховано. Студент повинен повторно освоювати навчальний матеріал дисципліни.

Розподіл балів

Поточний контроль						Підсумко ва контроль на робота	Контроль самостійної роботи - ІНДЗ	Сума			
РОЗДІЛ 1		РОЗДІЛ 2							РОЗДІЛ 3.		
Т 1.1.	Т 1.2	Т 2.1	Т 2.2	Т 2.3	Т 2.4.	Т 3.1	Т 3.2.	Т 3.3.			
10	5	10	10	10	10	10 – самостійна робота			15	20	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	відмінно
82 - 89	B	добре
74 - 81	C	
64 - 73	D	задовільно
60 - 63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. Засоби діагностики результатів навчання

У процесі викладання навчальної дисципліни для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів передбачене застосування як активних, так і інтерактивних навчальних технологій, серед яких: лекції проблемного характеру, міні-лекції, робота в малих групах, семінари-дискусії, мозкові атаки, кейс-метод, презентації, метод проектної роботи.

Діагностика (моніторинг і перевірка) результатів навчання здійснюється шляхом виконання студентами:

- 1) тестових завдань;
- 2) написанням есе;
- 3) презентацій і виступів на наукових заходах;
- 4) підсумкової контрольної роботи у тестовій формі.

Словесні

Розповідь-пояснення використовується під час навчання студентів на протязі лекції. За метою виділяються такі види розповіді: розповідь-вступ, розповідь-повість, розповідь-висновок. Ефективність зазначеного методу залежить головним чином від уміння викладача розповідати, дохідливості та доступності інформації, від поєднання його з іншими методами навчання.

Бесіда – це діалог між викладачем та студентом, який дає можливість за допомогою цілеспрямованих і вміло сформульованих питань спрямувати студента на активізацію отриманих знань. Саме з допомогою їх викладач активізує діяльність студентів, ставлячи їм запитання для розмірковування, розв'язання проблемної ситуації.

Лекція служить для пояснення теми; її типовими ознаками, є тривалість запису плану та рекомендованої літератури, уведення та характеристика нових понять, розкриття та деталізація матеріалу, завершальні висновки викладача, відповіді на запитання.

Наочні методи

Ілюстрація – допоміжний метод при словесному методі, її значення полягає в яскравішому викладенні та показі власної думки.

Демонстрація характеризується рухомістю засобу демонстрування, наприклад, демонстрація навчальних фільмів.

Навчальна робота під керівництвом викладача – самостійна робота. До неї належать написання рефератів, самостійні письмові роботи, контрольні роботи.

Перевірка глибини засвоєння знань, рівня сформованості навичок та умінь студентів відбувається у формі поточного, проміжного та підсумкового видів контролю.

Поточний контроль здійснюється через оцінювання усних відповідей щодо проблем для обговорення, передбачених планом семінарських занять, виконання процесуальних документів на практичних заняттях, а також шляхом:

- проведення експрес-опитувань,

- тестування,
- підготовки доповідей і рефератів,
- написання самостійних і контрольних робіт.

При оцінюванні враховується глибина теоретичних знань та практичних навичок студентів і вміння застосовувати їх на практиці.

Проміжний контроль передбачає перевірку рівня засвоєння студентами теоретичного і практичного матеріалу модулів і здійснюється в межах семестру наприкінці планового вивчення спецкурсу.

Підсумковий контроль проводиться у формі заліку після закінчення вивчення навчальної дисципліни.

Для поточного контролю, який здійснюється під час семінарських занять: усне опитування теоретичного матеріалу по темі заняття; розв'язок аудиторних практичних вправ і завдань; короткострокові тематичні письмові самостійні роботи.

Для контролю самостійної роботи, який здійснюється під час семінарських занять: заслуховування відповідей на запитання, запропонованих для самоконтролю, перевірка розв'язків домашніх практичних вправ і завдань; термінологічні диктанти по матеріалу, запропонованому для самостійного опрацювання.

Для підсумкового контролю: підсумкова контрольна робота у формі тестового опитування. Підсумкові контрольні завдання сформульовано у формі тестових запитань на вибір однієї правильної відповіді серед 3 запропонованих варіантів відповідей.

6. Програма навчальної дисципліни

Інформаційний зміст навчальної дисципліни

Розділ 1. Вступ до логіки.

Тема 1.1. Предмет, структура і завдання логіки

Тема 1.2. Екскурс в історію розвитку логіки

Розділ 2. Основні форми і закони мислення.

Тема 2.1. Поняття як форма мислення.

Тема 2.2. Судження як форма мислення.

Тема 2.3. Основні закони логіки.

Тема 2.4. Умовивід як форма мислення.

Розділ 3. Логічні основи практичної та соціально-комунікативної діяльності.

Тема 3.1. Доведення та спростування як логічні операції (логічна теорія аргументації).

Тема 3.2. Логічні основи ведення суперечок (еристика).

Тема 3.3. Логіка формування нового знання. Парадокси наукового пізнання.

Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	Денна форма				
	Усього	у тому числі			
		Лек.	Практ.	Конс.	Сам. робота
1	2	3	4	5	6
Розділ 1. Вступ до логіки.					
Тема 1.1. Предмет, структура і завдання логіки.	10	2	2		6
Тема 1.2. Екскурс в історію розвитку логіки.	10	2	2		6
Розділ 2. Основні форми і закони мислення.					
Тема 2.1. Поняття як форма мислення.	10	2	2		6
Тема 2.2. Судження як форма мислення.	10	2	2		6
Тема 2.3. Основні закони логіки	12	2	2	2	6
Тема 2.4. Умовивід як форма мислення.	10	2	2		6
Розділ 3. Логічні основи практичної та соціально-комунікативної діяльності.					
Тема 3.1. Доведення та спростування як логічні операції (логічна теорія аргументації).	10	2	2		6
Тема 3.2. Логічні основи ведення суперечок (еристика).	10	2	2		6
Тема 3.3. Логіка формування нового знання. Парадокси наукового пізнання.	8	2	2		4
Усього годин	90	18	18	2	52

Теми семінарських (практичних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Предмет, структура і завдання логіки.	2
2	Екскурс в історію розвитку логіки.	2
3	Поняття як форма мислення.	2
4	Судження як форма мислення.	2
5.	Основні закони логіки	2
6.	Умовивід як форма мислення.	2
7.	Доведення та спростування як логічні операції (логічна теорія аргументації).	2
8.	Логічні основи ведення суперечок (еристика).	2
9.	Логіка формування нового знання. Парадокси наукового пізнання.	2
	Разом	18

7. Рекомендовані джерела інформації

Першоджерела

1. Аристотель. Перша Аналітика / Зібрання творів. – М.: Видавництво «Думка», 1998. – т. 2. – С.117-254.
2. Аристотель. Друга Аналітика / Зібрання творів. – М.: Видавництво «Думка», 1998 – т. 2. – С.255-346.
3. Аристотель. Метафізика // Зібрання творів. – М.: Видавництво «Думка», 1998 – т. 1. – С.63-308.
4. Бэкон Ф. Новый Органон. // Сочинения в двух томах. – Т. 2. – М.: Мысль (Философское наследие), 1978. – 569 с.
5. Гегель Г.В.Ф. Энциклопедия философских наук. Наука логика: В 3 тт. – М., 1974. – Т.1.
6. Декарт Р. Міркування про метод: щоб правильно спрямовувати свій розум і відшукувати істину в науках. / Рене Декарт; пер. Андрушко В., Гатальська С. – К.: Тандем, 2001. – 104 с.
7. Лейбниц Г.В. Теория познания, методология, логика и общая теория науки. // Лейбниц Г. В. Сочинения, в четырёх томах. – Серия: Философское наследие. – М.: Мысль, 1984. – 734 с.
8. Поппер К. Логика и рост научного знания (избранные работы). / К. Поппер – М.: Прогресс, 1983. – 605 с.

9. Потєбня А. А. Мысль и язык. / А.А. Потєбня– К.: Синто, 1993. – 191 с.
10. Рассел Б. Введение в математическую философию. / Б. Рассел – М.: Гносис, 1996. – 240 с.
11. Фреге Г. Логика и логическая семантика: сборник трудов. // Пер. с нем. Б.В.Бирюкова под ред. З.А.Кузичевой: Учебное пособие для студентов вузов. – М.:Аспект Пресс, 2000. – 512 с.

Основна

1. Алексюк І. А. Логіка: практичні завдання і контрольні запитання / І. А. Алексюк. - К. : Четверта хвиля, 1997. - 91 с.
2. Арутюнов В. Х., Кирик Д. П., Мішин В. М. Логіка: Навч. посібник. - К.: КНЕУ, 1997. - 88 с.
3. Бандурка О.М., Тягло О.В. Курс логіки. – К.,2002 – 236 с.
4. Богдановський І.В., Льовкіна О.Г. Логіка: Опорний конспект лекцій. – К.: МАУП, 2004. – 172 с.
5. Гасяк О. С. Формальна логіка : короткий словник-довідник / О.С. Гасяк. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2014. – 200 с.
6. Гнатюк Я.С. Основи логіки: Навчальний посібник - Івано-Франківськ: Видавець І.Я.Третяк, 2009. - 304 с.
7. Готинян-Журавльова В.В. Навчально-методичний посібник до вирішення задач з логіки для студентів заочного відділення філософського факультету та студентів нефілософських факультетів / В. В. Готинян-Журавльова - Одеса: «Одеський національний університет імені І.І. Мечникова» 2014. – 189 с
8. Гуссерль Э. Логические исследования. Прологомены к чистой логике. - К.: Вентури, 1995. - 256 с.
9. Жеребкін В.Є. Логіка. – 8-е вид., стереотип. – К.: Знання, 2005. – 255 с.
10. Ерышев А.А., Сластенко Е.Ф. Логика: Конспект лекций. – К.: КМУГА, 1999. – С. 13-23.
11. Збірник вправ і задач з логіки: Методичні рекомендації /Укл. С.Ф. Марценюк. - К.: Вища школа, 1994. – 52 с.
12. История логики. Учеб. пособие /Берков В.Ф. - Минск, 2001 – 231 с.
13. Ішмуратов А. Т. Вступ до філософської логіки: Підручник для студентів і аспірантів. – К.: Абрис, 1997. – 350 с.
14. Капітон В.П., Капітон О.В. Логіка в поняттях і схемах: - Наочний посібник Дніпропетровськ: Дніпропетровська державна фінансова академія, 2009. – 81 с.
15. Кислюк К. Логіка : конспект лекцій / К. Кислюк. – Київ : Кондор, 2016. – 92 с.
16. Конверський А.Є. Логіка: Підручник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: Український Центр духовної культури, 2003. – 320 с.
17. Лакатос И. Доказательства и опровержения. Как доказываются теоремы. - М.: Наука, 1997. - 152 с.

18. Логіка для правознавців [Текст] : навч. посіб. / [О.О. Бандура, О.І. Гвоздік, В. М. Кравець та ін.]. – Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2016. – 144 с.
19. Логіка: практикум для студентів усіх спеціальностей /Укладачі: Є.Ф. Сластенко, Т.Д. Суходуб, С.М. Ягодзінський, М.Л. Воронін – К.: НАУ, 2004. – 108 с.
20. Мельников В. Н. Логические задачи. - Одесса: Вища школа, 1998. - 344 с.
21. Мозгова Н. Г. Логіка: Навч. посіб. 2-е вид. – К.: Каравела, 2011. – 248 с.
22. Навчально-методичний посібник з дисципліни „Логіка” для студентів економічних спеціальностей денної та заочної форм навчання/ Уклад. Н.І.Дяченко, Н.О.Поліщук. – Красноармійськ: КП ДонНТУ, 2010. – 96 с.
23. Павлов В.І. Логіка у запитаннях, відповідях і аргументаціях. Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 408 с.
24. Повторева С. М. Словник з логіки / С. М. Повторева. – Львів: «Магнолія 2006», 2009. – 196 с.
25. Попович М. В. Логіка і наукове пізнання. - К.: Наукова думка, 1994. - 156 с.
26. Руденко К. П. Логіка. - К.: Вища школа, 1996. - 320 с.
27. Ряшко В.І. Логіка: навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 328 с.
28. Синиця А. С. Логіка: навч. посіб. / А. С. Синиця. – Л.: ЛДУФК, 2012. – 234 с.
29. Сластенко Е.Ф., Ягодзінський С.М. Логіка: Навчальний посібник. – К.: НАУ, 2005. – 192 с.
30. Тарелкін Ю.П. Основи формальної логіки. – Суми, 2001. – 92 с.
31. Титов В.Д. Логіка: Посібник для студентів вищих навчальних закладів / В.Д. Титов, С.Д. Цалін та ін. – Х.: Право, 2008. – 208 с.
32. Тофтул М.Г. Логіка. Посібник для вищих навчальних закладів – К.: Видавничий центр «Академія», 1999. – 336с.
33. Тофтул Н. Г. Логіка: Посібник. Для студентів вищих навчальних закладів. - К.: Академія, 1999. - 336 с.
34. Тягло О.В. Логіка з елементами курсу критичного мислення. – Харків, 1998. – 214 с.
35. Хоменко І.В. Еристика: Мистецтво полеміки. – К.: Юрінком Інтер, 2001. – 192 с.
36. Хоменко І.В. Логіка – юристам. – К.: Четверта хвиля, 2003. – 250 с.
37. Шепетяк О. М. Логіка. Підручник для студентів вищих навчальних закладів / Олег Шепетяк. – Київ: Фенікс, 2015. – 256 с.